

Een kijk op Zweden

Zweden is omringd door Noorwegen, Finland, het Stagerak en het Kattegat, de Oostzee en de Botnische Golf. Het telt 25 provincies, maar is vlugger verdeeld in drie:

- * Zuid-Zweden of Götaland waar de Goten woonden, en welk het dichtstbevolkte deel is
- * Midden-Zweden of Svealand, welk genoemd is naar het Germaanse Svear wat Zweed betekent
- * Noord-Zweden of Norrland waar de Lappen met hun rendierenkudden trekken

Zweden telt enorm veel meren, en voor de kust liggen allemaal scheren of rotseilandjes. Doordat het Zweedse land nog steeds stijgt, komen er nog steeds van deze bij, en blijft de oppervlakte van Zweden uitbreiden.

Het Zweedse volk:

Van oorsprong is een Zweed bosbewoner en gewend aan eenzaamheid. Doch na de industriële revolutie hebben ze een sterke sprong voorwaarts gemaakt. Ze houden niet van onverwachte bezoekers, maar een aangekondigde bezoeker is steeds een welkome gast. De gast bedankt z'n gastheer voor alles, en zal zelfs later nog een bedankkaartje sturen. Een Zweed bedankt zelfs voor een "Dank u", ze zeggen dan "Tack för tack".

Het is een volk van tradities. In sommige dorpen wordt nog door de vrouwen gezamenlijk brood gebakken. Oudere boerderijen blijven behouden en dienen als openluchtmuseum zodat je kan zien hoe men in deze dorpen leefde.

Men houdt er ook nog enkele traditionele volksfeesten op na. Op 30 april begroet men de lente. Dit was voor de boeren een belangrijke dag, het was dan volksvergadering, en de hekken en heggen rond de weiden werden geïnspecteerd voordat het vee naar buiten kon gestuurd worden. De dag voordien moest dus alles opgekuist zijn, en werd 's avonds met al het dorre hout een groot vreugdevuur ontstoken, waarrond men danste en zong.

Op de eerste Zaterdag na 20 juni begroet men de zomer met het midzomerfeest. De oorsprong hiervan is het zonnewendefeest uit de heidense tijd. In het "volkspark", dat bijna in elke stad te vinden is, plant men een meiboom waarrond gedanst, gegeten en gedronken wordt.

De danstraditie:

We kunnen de traditionele dans in twee categorieën opsplitsen:

* **Folklig dans**, deze zijn de dansen van de dorpen, ze zijn ontwikkeld onder de boerenbevolking en niet gecoreografeerd, tenzij ze veranderd zijn door de dansleraars van de stedelijke volksdansclubs. De muziek is hier meestal traag; de passen zwaar en eenvoudig. Gewoonlijk danst men vrije stijl, met een minimum aan versiering. Deze dansen zijn het hart van de rasechte volkscultuur.

* **Folkdans**, is de dansvorm die ontwikkeld is voor publieke voorstellingen, of voor consumptie door studentenverenigingen of stedelijke volksdansclubs. Deze zijn wel gebaseerd op originele "Folklig dances", maar ze zijn vlugger, lichter en fijner afgewerkt.

De **Polska** kwam reeds voor in het begin van de 17de eeuw, en wordt gedanst op muziek, met een accent op de 1ste en 3de stap. Meest typisch bestaat de dans uit een open houding, voorgaand en een meer karakteristiek draaiend deel. Eigenlijk is het een

verzamelnaam voor de vroegere paardansen (Schottisch, Polka, Mazurka en Hambo). Er worden jaarlijks wedstrijden gehouden, waarbij de bekendste het Hambofestival in Hälsingland is.

Men kent er een heleboel organisaties die de Zweedse folklore op peil houden: de "Svenska Folkdances Vänner" (De vrienden van de Zweedse volksdans), de "Svenska Ungdomsringen" (Zweedse Jeugdkring), enz...

De instrumenten

Het meest alledaagse en verspreide instrument is de viool, die in het begin van de 17de eeuw in Zweden verscheen. Viool spelen werd een zo belangrijke en consumerende activiteit bij de boerenbevolking dat ongeveer rond de 19de eeuw kinderen violen bouwden uit al het beschikbare materiaal, zelfs van houten kratten en oude klompen. Een oud volksgezegde meldt: Wanneer men over de straten van Rättvik loopt, en je komt er drie mannen tegen, dan durft men ervoor wedden dat vier van hen viool spelen.

Een ander belangrijk Zweeds instrument is de nyckelharpa (de toetsenharp), een gebogen instrument, heel ruw een viool nagebootst, en bespeeld door op de toetsen te drukken zodat de snaren lossen. Het instrument klinkt veel ruwer dan een viool, maar is rijker gevuld door de vibrerende snaren. De nyckelharpa werd reeds gevonden in de middeleeuwen en is het meest ontwikkeld in de provincie Uppland, het noorden van Stockholm. Het instrument wordt uitsluitend gebruikt voor volksmuziek. De spelman (muzikant) wordt in Zweden beschouwd als een heilige, een genezer.

Ongetwijfeld zijn er veel oude kenmerken van taal, bouw, gewoonten, volksgebruiken en klederdrachten. Toch, op een paar uitzonderingen na, verdween in het begin van de 19de eeuw het gebruik van de volksdrachten. Als we weten dat Zweden 25 provincies telt en in een provincie ongeveer 20 verschillende klederdrachten gedragen werden moet ik er niet bij vertellen hoe erg het zou geweest zijn dat dit allemaal verloren ging. Half jaren 1800 waren er nog slechts twee parochies in Västergötland waar men werkelijk originele klederdrachten droeg. Deze provincie is één van de oudste bebouwde delen van het Scandinavische schiereiland, en is altijd hun toegangspoort tot het westen geweest.

Doordat de arme bodem niet genoeg gaf om van te leven creëerde men bijkomende bezigheden zoals handwerk, smeden, houtbewerking en het maken van geweven stoffen. De afgewerkte producten werden dan verkocht door knallar (reizigers).

Deze waren inwoners van de zeven districten regio (Sjuhäradsbygden) en hadden speciale rechten om huis aan huis te verkopen. Gedurende de 19de eeuw verdween de landbouw over het hele land, met als resultaat dat de textielnijverheid nog meer opgekrikt werd. De reizigers die steeds verder trokken namen nu ook modekleren en zelfs fabriekstukken mee. Dit veranderde dan ook hun eigen klederdracht. Vooral de mannen pasten hun klederdrachten aan, daar zij de enigen waren die op straat kwamen, en dus iets anders zagen dan hun eigen traditionele klederdrachten.

Gelukkig groeide tijdens de laatste decennia de interesse voor de plaatselijke klederdrachten terug, en aan de hand van klederdrachten die al een plaats in musea gevonden hadden werden deze per district terug gereconstrueerd. Tegen de jaar 1940 hadden de meeste districten hun klederdrachten terug al of niet met nieuwe invloeden.